

τέα σε προσαρτημένο στην αίτηση αναιρέσεως έγγραφο (με επιπλέον λόγους αναιρέσεως) μπορεί να αναπληρώνεται από άλλο στοιχείο χωρίς να καθίσταται η έκθεση απαράδεκτη, γεγονός που θα ενείχε άσκοπη τυπολατρία και θα οδηγούσε σε παραβίαση των άρθρων 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντ., αφού θα περιοριζόταν δυσανάλογα το δικαίωμα πρόσβασης του κατηγορουμένου στο Ακυρωτικό Δικαστήριο. Εφόσον ο Εισαγγελέας δεν υπέβαλε πρόταση για τους λόγους αναιρέσεως, αλλά εισήγαγε την υπόθεση στο δικαστήριο προτείνοντας το απαράδεκτο της αιτήσεως, δεν μπορεί να λάβει χώρα κατ' ουσίαν έρευνα της τελευταίας από το δικαστήριο εωσότου υποβληθεί εισαγγελική πρόταση. – Το δικαστήριο απέχει να αποφανθεί επί της κρινομένης αιτήσεως αναιρέσεως λόγω έλλειψης υποβολής εισαγγελικής προτάσεως.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 148 έως 153, 473 παρ. 2, 474 παρ. 1-2, 476 παρ. 1, 484 παρ. 1, 509 παρ. 1-2, 510 και 513 παρ. 1 ΚΠΔ προκύπτει ότι για να είναι παραδεκτή η αίτηση αναιρέσεως κατά βουλεύματος ή αποφάσεως, πρέπει στη δήλωση ασκήσεώς της να περιέχονται, κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, οι λόγοι αναιρέσεως. Διαφορετικά, αν δεν περιέχεται ένας τουλάχιστον από τους λόγους αναιρέσεως που αναφέρονται περιοριστικά στα άρθρα 484 και 510 ΚΠΔ, η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Δεν αρκεί απλή επανάληψη του κειμένου της διατάξεως, που προβλέπει που θεμελιώνουν [έτσι στο πρωτότυπο] την προβαλλόμενη αιτίαση και χωρίς προσδιορισμό της επικαλούμενης νομικής πλημμέλειας. Δεν επιτρέπεται η συμπλήρωση αόριστου λόγου αναιρέσεως με παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή με άσκηση προσθέτων λόγων αναιρέσεως, οι οποίοι προϋποθέτουν, κατά το άρθρο 509 παρ. 2 ΚΠΔ, την άσκηση παραδεκτής αιτήσεως αναιρέσεως (ΟΛΑΠ 2/2002, 19/2001). Παραδεκτή συμπλήρωση με παραπομπή σε λόγους αναιρέσεως, που περιέχονται σε άλλο έγγραφο, υπάρχει μόνο όταν η έκθεση περιέχει ρητή αναφορά στο σχετικό έγγραφο, που είναι προσαρτημένο σ' αυτή και φέρει την υπογραφή του αναιρεσιπόντου ή του πληρεξουσίου συνηγόρου του και του αρμόδιου υπαλλήλου-γραμματέως, οπότε αυτό συναποτελεί με την έκθεση αναιρέσεως αναπόσπαστο και ενιαίο ολικό κείμενο αναιρετικών λόγων κατά του προβαλλόμενου βουλεύματος ή της προβαλλόμενης αποφάσεως. Η τυχόν έλλειψη υπογραφής του αρμόδιου γραμματέως στο προσαρτημένο έγγραφο μπορεί να αναπληρώνεται από άλλο στοιχείο, που πιστοποιεί τη διαδικαστική σύνδεση και ενοποίησή του με την έκθεση αναιρέσεως, χωρίς η έλλειψη αυτή να καθιστά την έκθεση απαράδεκτη, γεγονός που θα ενείχε άσκοπη τυπολατρία και θα προσέκρουε στην, υπερνομοθετικής ισχύος, διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, καθώς και τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντ., περαιτέρω δε θα περιοριζε δυσανάλογα το δικαίωμα προσβάσεως του κατηγορουμένου στο Ακυρωτικό Δικαστήριο. Περαιτέρω, είναι παραδεκτή η αναιρεση, κατ' άρθρο 504 παρ. 2 ΚΠΔ και κατ' αποφάσεως δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, που απορρίπτει έφεση του κατηγορουμένου, κατ' αποφάσεως πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, κηρύξαντος εαυτό αρμόδιο καθ' ύλην. Εξ άλλου από την διάταξη του άρθρου 32 παρ. 1 ΚΠΔ κατά την οποία καμία απόφαση ποινικού δικαστηρίου σε δημόσια συνεδρίαση ή σε συμβούλιο ... δεν έχει κύρος εάν δεν ακουσθεί προηγουμένως ο εισαγγελέας, προκύπτει ότι, εις την περίπτωση ο εισαγγελέας δεν υπέβαλε πρόταση για τους λόγους αναιρέσεως, αλλ' εισήγαγε την υπόθεση στο δικαστήριο και πρότεινε απαράδεκτο της αιτήσεως αναιρέσεως, το δικαστήριο δεν εισέρχεται στην περαιτέρω κατ' ουσίαν έρευνα αυτής, μέχρις ότου υποβληθεί τέτοια εισαγγελική πρόταση. Στην προκειμένη περίπτωση, από την παραδεκτή επισήμανση της 30/2016 κρινόμενης εκθέσεως αναιρέσεως προκύπτουν τα εξής: 1) στην πρώτη σελίδα αυτής α) αναγράφεται ότι οι λόγοι της αιτήσεως κατά της με αριθμό 6444/2015 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών (με την οποία απορρί-

ΑΝΑΙΡΕΣΗ

Αριθμ. 293/2017

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος Γ. Σακκάς, Εισηγητής ο Αρειοπαγίτης Β. Καπελούζος, Εισαγγελέας Ι. Κωνσταντινόπουλος, Δικηγόρος Ν. Παναγόπουλος

Παραδεκτό αναιρέσεως. Συμπλήρωση της αίτησης αναιρέσεως με άλλο έγγραφο: Για να είναι παραδεκτή η αίτηση αναιρέσεως απαιτείται στην δήλωση ασκήσεώς της να περιέχονται, κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, οι λόγοι αναιρέσεως, δεν αρκεί δε απλή επανάληψη του κειμένου της διατάξεως στην οποία προβλέπονται αυτοί, ούτε επιτρέπεται η συμπλήρωση αόριστου λόγου αναιρέσεως με παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή με άσκηση πρόσθετων λόγων. – Υπό ποίες προϋποθέσεις είναι παραδεκτή η συμπλήρωση της αιτήσεως αναιρέσεως με παραπομπή σε λόγους περιεχόμενους σε άλλο έγγραφο. – Τυχόν έλλειψη υπογραφής του αρμόδιου γραμμα-

φθηκε έφεση του ήδη αναιρεσιόντος, κηρύχθηκε καθ' ύλην αναρμόδιο το Δικαστήριο και παραπέμφθηκε η εκδίκαση της υποθέσεως στο Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων Αθηνών) αναφέρονται στη συνημμένη αίτηση, β) η έκθεση υπογράφεται από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσιόντος και τον Γραμματέα του Εφετείου Αθηνών, 2) η συνημμένη πολυσελίδα αίτηση περιέχει ουσιαστικούς αναιρετικούς λόγους.

Συνεπώς, η αίτηση αυτή και η έκθεση αναιρέσεως αποτελούν ενιαίο κείμενο αναιρετικών λόγων, που παραδεκτά ασκήθηκε, αφού φέρει τις ως άνω υπογραφές. Όμως, ο εισαγγελέας θεωρώντας ότι η αίτηση αναιρέσεως είναι αόριστη και δεν υποβλήθηκε νομότυπα, διότι δεν υπογράφεται και η συνημμένη αίτηση από τον Γραμματέα του Δικαστηρίου, δεν υπέβαλε πρόταση επί της ουσίας της αιτήσεως αναιρέσεως, αλλά εισήγαγε την υπόθεση, με πρόταση να κηρυχθεί απαράδεκτη η ως άνω αίτηση. Επομένως, το παρόν Δικαστήριο πρέπει να απόσχει από την περαιτέρω ουσιαστική έρευνα των λόγων της εν λόγω αιτήσεως αναιρέσεως προκειμένου αυτή να επανεισαχθεί στο ακροατήριο του μετά την σύνταξη σχετικής εισαγγελικής προτάσεως.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η ανάγκη εύρεσης από τα εθνικά δικαστήρια μιας ισορροπίας ανάμεσα στην υπερβολικά φορμαλιστική και την υπέρμετρα ελαστική εφαρμογή των εθνικών δικονομικών κανόνων έχει επανειλημμένως τεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του ΕΔΔΑ σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Επιζητείται, με άλλα λόγια, η χρυσή τομή, ώστε αφενός μεν να μην εισάγονται υπέρμετρα εμπόδια ως προς την άσκηση των αναγνωριζόμενων από την εθνική έννομη τάξη δικαιωμάτων, αφετέρου δε να μην παρακάμπτεται το κανονιστικό πλαίσιο που αυτή θεσπίζει¹. Κατά παγία νομολογία, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο (άρ. 20 παρ. 1 Συντ.), και μάλιστα ως έκφανση της αρχής της δίκαιης δίκης (άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ)², δεν είναι απόλυτο, αλλά υπόκειται σε περιορισμούς: η συμβατότητα των τελευταίων με την ΕΣΔΑ καταφάσκειται, εφόσον αυτοί α) δεν φτάνουν στο σημείο να θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος, β) υπηρετούν νόμιμο σκοπό και γ) τελούν σε σχέση αναλογικότητας προς αυτόν³, αφού ληφθεί υπόψιν το διακύβευμα για τον εκάστοτε προσφεύγοντα⁴.

Στο πεδίο των ενδίκων μέσων, η υποχρέωση πρόβλεψης των οποίων στις εθνικές έννομες τάξεις εκτείνεται μόνο στην έφεση (άρ. 2 του 7^{ου} ΠρωτΕΣΔΑ) και όχι στην αναίρεση, γίνεται δεκτό ότι από το άρ. 6 ΕΣΔΑ απορρέει η δέσμευση των Κρατών, εφόσον κατοχυρώνουν την ύπαρξη δευτεροβάθμιων και ακυρωτικού δικαστηρίων, να εξασφαλίζουν πραγματική και αποτελεσματική πρόσβαση σε αυτά⁵. Κατά τούτο τα εθνικά δικαστήρια, ερμηνεύοντας τις οικείες δικονομικές διατάξεις ως προς τον τύπο που απαιτείται να τηρηθεί για την παραδεκτή άσκηση των ενδίκων μέσων, οφείλουν να αποφεύγουν τον άκαμπο φορμαλισμό και την άκρατη τυπολατρία, τουλάχιστον στον βαθμό που αυτά τείνουν να είναι

“σόφισμα”⁶, “τέχνασμα”⁷ και τεχνηέντως κατασκευασμένες “νομολογιακές επινοήσεις”⁸.

Κατ' εφαρμογήν των παραπάνω παραδοχών, έχει κριθεί ότι συνιστά προσβολή του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστήριο η απόρριψη του ενδίκου μέσου ως απαράδεκτου, επειδή:

- παραλείπεται η σύνταξη έκθεσης ασκήσεως ενδίκου μέσου από τον αρμόδιο γραμματέα⁹ ή η υπογραφή, εκ μέρους του¹⁰ ή εκ μέρους του διευθυντή των φυλακών¹¹, του προσαρτημένου εγγράφου στο οποίο περιέχονται οι λόγοι αναίρεσης, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο οι παραλείψεις και τα σφάλματα των οργάνων της Πολιτείας αποβαίνουν εις βάρος του διαδικού που ενήργησε νομότυπα¹².

- παραλείπεται η αναγραφή στην αίτηση των στοιχείων ΑΦΜ του ασκούντος το ένδικο μέσο και της αρμόδιας ΔΟΥ, η έλλειψη των οποίων αναπληρώνεται είτε από την παράθεση των λοιπών αναφερομένων στο άρ. 474 παρ. 3 ΚΠΔ στοιχείων είτε από την αναγραφή τους στο δικόγραφο των προσθέτων λόγων (επί αναιρέσεως)¹³.

- δεν αναφέρεται ρητώς στην αίτηση άσκησης του ενδίκου μέσου, καίτοι προκύπτει από τον φάκελο, η ιδιότητα του ασκήσαντος αυτό συνηγόρου ως παραστάτος κατά την συζήτηση επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλομένη, ώστε να προκύπτει η τεκμαίρομενη προς τούτο πληρεξουσιότητά του¹⁴. Δεν προσαρτάται το πληρεξούσιο τού συνηγόρου, μη παραστάτος στην δίκη επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλομένη, ή το επικυρωμένο αντίγραφό του στην έκθεση ασκήσεως αναιρέσεως, εφόσον τούτο προσκομίζεται κατά τον χρόνο συζήτησης της αναίρεσης, οπότε θα κριθεί από τον Άρειο Πάγο αν κατά τον χρόνο άσκησής της είχε πράγματι χορηγηθεί η εντολή προς τούτο στον αντιπρόσωπο¹⁵. Η εξουσιοδότηση στον συνήγορο προς άσκηση ενδίκου μέσου, σε περίπτωση καταδίκης, δόθηκε πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης, κατά τούτο δε δεν ήταν ειδική, αφού η ύπαρξη εξουσιοδότησης καταδεικνύει την ρητή και αποδεδειγμένη βούληση του διαδικού προς άσκηση ενδίκου μέσου¹⁶.

- δεν αναγράφονται στην αίτηση αναιρέσεως τα πραγματικά περιστατικά που έγιναν δεκτά από την προσβαλλομένη, η οποία

6. ΕΔΔΑ, *Perlala κατά Ελλάδα*, 22.2.2007, ΝοB 2007, 520 επ., 524, παρ. 27, με σχόλιο Σ.-Ο. Χούρσογλου.

7. ΕΔΔΑ, *Γιαννούσης κατά Ελλάδα*, 14.12.2006, ΝοB 2007, 516 επ., 519, παρ. 26.

8. ΕΔΔΑ, *Βασιλάκης κατά Ελλάδα*, ό.π., 1071, παρ. 29· *Ρουμेलιώτης κατά Ελλάδα*, 15.10.2009, ΝοB 2009, 2245 επ., 2249, παρ. 26, με σχόλιο Σ. Γλεντζή.

9. ΕΔΔΑ, *Καλλέργης κατά Ελλάδα*, 2.4.2009, παρ. 20-21. Έτσι και ΑΠ 454/2013 ΠοινΧρ 2014, 264.

10. ΕΔΔΑ, *Μπουλουγούρας κατά Ελλάδα*, ό.π., 961-962, παρ. 24 επ.· *ΣΙΚ κατά Ελλάδα*, 29.1.2015, ΝοB 2015, 622 επ., 627, παρ. 17, με σχόλιο Β. Χειρδάρη. Ομοίως ΣυμβΑΠ 430/2005 ΠοινΧρ 2005, 984, με αντιθ. εισ. πρότ. Δ. Τσίμα· Πρβλ. ΣυμβΑΠ 2270/2003 ΠοινΧρ 2004· ΣυμβΑΠ 1278/2014 ΠοινΧρ 2016, 35. Βλ. στην αυτή προβληματική και ΑΠ 595/2013 ΠοινΧρ 2014, 112, στην οποία γίνεται δεκτό ότι δεν είναι νομότυπη η κλήτευση του κατηγορουμένου, όταν στο αποδεικτικό επιδόσεως αναγράφονται τα αρχικά του ονόματος της επιδόσασας, με απλή μονογραφή, χωρίς να γίνεται μνεία της ιδιότητάς της ή της υπηρεσίας της.

11. ΕΔΔΑ, *Βαμβακάς κατά Ελλάδα*, 16.10.2008, παρ. 34.

12. Με ανάλογες σκέψεις κρίθηκε ότι θα ενείχε άσκοπη τυπολατρία τυχόν κήρυξη ακυρότητας της ανακριτικής πράξης εγχειρίσεως της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής, επειδή έλλειπε η υπογραφή του αρμόδιου Ανακριτή: ΣυμβΕφΑθ 2050/2017 ΠοινΧρ 2018, 307 επ., 309, 313, με σύμφωνη ως προς τούτο εισ. πρότ. Σ. Δασκαλόπουλου και παρατ. Β. Πετρόπουλου.

13. ΑΠ 566/2014 ΠοινΧρ 2015, 417· ΑΠ 1764/2016 ΝοB 2017, 680, με σημ. Δ. Αρβανίτη. Πρβλ. ΣυμβΑΠ 1565/2012 ΠοινΧρ 2013, 596· ΑΠ 213/2014 ΠοινΧρ 2015, 354.

14. ΕΔΔΑ, *Ευαγγέλου κατά Ελλάδα*, 13.1.2011 [Ευρεία Σύνθεση], ΝοB 2011, 1364 επ., 1367, παρ. 20 επ., με σχόλιο Ε. Σαλαμούρα.

15. ΣυμβΑΠ 1567/2006 ΠοινΧρ 2007, 135· ΣυμβΑΠ 986/2014 ΠοινΧρ 2016, 30. Πρβλ. ΣυμβΑΠ 1272/2012 ΠοινΧρ 2013, 252.

16. ΕΔΔΑ, *Reichman κατά Γαλλία*, 12.6.2016, ΝοB 2017, 485 (περιλ.).

1. ΕΔΔΑ, *Βασιλάκης κατά Ελλάδα*, 17.1.2008, ΝοB 2008, 1065 επ., 1070, παρ. 24, με παρατ. Β. Χειρδάρη· *Peca κατά Ελλάδα*, No 2, 10.6.2010, παρ. 30· *Shuli κατά Ελλάδα*, 13.7.2017, ΝοB 2017, 1492 επ., 1496, παρ. 26, με σχόλιο Β. Χειρδάρη.

2. ΕΔΔΑ, *Golder κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 21.2.1975, παρ. 36.

3. ΕΔΔΑ, *Ashingdane κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 28.5.1985, παρ. 57· *Μπουλουγούρας κατά Ελλάδα*, 27.5.2004, ΠοινΔικ 2004, 960 επ., 961, με παρατ. Α. Ζαχαριάδη. Βλ. αναλυτικά και *Ζαχαριάδη*, Αρχή της αναλογικότητας και δίκαιη δίκη, ΠοινΧρ 2006, 873 επ., 874.

4. ΕΔΔΑ, *Shuli κατά Ελλάδα*, ό.π., 1497, παρ. 29, όπου λαμβάνεται υπόψιν η ποινή πολυετούς κάθειρξης που είχε επιβληθεί με την προσβαλλομένη στον προσφεύγοντα.

5. ΕΔΔΑ, *Μπουλουγούρας κατά Ελλάδα*, ό.π., 961, παρ. 22· *Shuli κατά Ελλάδα*, ό.π., 1496, παρ. 27. Βλ. και ΟΛΑΠ 2/2014 ΠοινΧρ 2014, 277· ΑΠ 83/2015 ΠοινΧρ 2016, 177.

επισυνάπτεται στον σχετικό φάκελο και στην οποία έχει πρόσβαση το ακυρωτικό δικαστήριο¹⁷.

– δεν αναγράφονται στο ελαττωματικό προεκτυπωμένο έγγραφο εφέσεις, που χορηγείται από την γραμματεία του δικαστηρίου, συγκεκριμένες αιτιάσεις, όταν η εσφαλμένη διατύπωση του εν λόγω εγγράφου είναι τέτοια, ώστε να δίνεται η εντύπωση στον ασκούντα το ένδικο μέσο αυτοπροσώπως (χωρίς την συνδρομή συνηγόρου) κατηγορούμενο ότι αρκεί οι λόγοι εφέσεως να προβληθούν το πρώτον στο ακροατήριο του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, χωρίς να απαιτείται να συμπεριληφθούν στο δικόγραφο της έφεσης¹⁸.

– δεν αποτελεί αυτοτελή λόγο αναιρέσεως η παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης, εκτός εάν προβάλλεται συνδυαστικώς με κάποιον από τους αναφερομένους στο άρ. 510 ΚΠΔ¹⁹.

– επαναλαμβάνεται στην αίτηση αναιρέσεως η διατύπωση των εκ του άρ. 510 ΚΠΔ αναιρετικών λόγων, χωρίς την ανάπτυξη τους κατά τρόπο σαφή και ορισμένο²⁰, ιδίως όταν η σχετική αναιρέση ασκείται άνευ συνδρομής συνηγόρου, διότι αφ' ης στιγμής το εθνικό δίκαιο επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να ασκούν αίτηση αναιρέσεως χωρίς την συνδρομή δικηγόρου, το να απαιτείται από αυτούς να διατυπώνουν τα παράπονά τους ως προς την προσβαλλόμενη απόφαση με την ίδια σαφήνεια, όπως εάν είχαν ήδη την συνδρομή δικηγόρου, ισοδυναμεί με εκ προοιμίου καταδική κάθε πιθανότητας ευόδωσης της αίτησής τους²¹.

– δεν διατυπώνεται στην αίτηση αναιρέσεως η αιτιολογία που θα έπρεπε, κατά την άποψη του αναιρεσιόνοτου, να είχε υιοθετηθεί από την προσβαλλόμενη απόφαση²².

– δεν αναγράφεται *expressis verbis* στην αίτηση ασκήσεως εν-

17. ΕΔΔΑ, *Λιακοπούλου κατά Ελλάδα*, 24.5.2006, παρ. 20· *Ευσταθίου κ.λπ. κατά Ελλάδα*, 27.7.2006, παρ. 29· *Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδα*, 14.12.2006, ΝοΒ 2007, 206 επ., 208, παρ. 28 επ., με παρατ. Β. *Χειρδάρη-Λιοναράκης κατά Ελλάδα*, 5.7.2007, ΝοΒ 2007, 2212 επ., 2217-2218, παρ. 32 επ., με σημ. Μ. *Μαργαρίτη-Βασιλάκης κατά Ελλάδα*, ό.π., 1071-1072, παρ. 32· *Κοσκινά κατά Ελλάδα*, 21.2.2008, παρ. 25· *Ρουμελιώτης κατά Ελλάδα*, ό.π., 2249, παρ. 26, 28· *Δημόπουλος κατά Ελλάδα*, 7.1.2010, παρ. 19. Τις συνεχείς καταδικές (όλες με αφορμή πολιτικές αποφάσεις) ακολούθησε η ΔιοικΟΛΑΠ 14/2010 ΝοΒ 2010, 1441 επ., με παρατ. Σ. *Λάλα* και Β. *Χειρδάρη*, όπου αποφασίσθηκε η αναπροσαρμογή της ακλουθούμενης από τον Αρειο Πάγο τακτικής, με σκοπό την διάσωση αναιρετικών λόγων, οι οποίοι άλλως θα κρίνονταν ως απαράδεκτοι λόγω αοριστίας.

18. ΕΔΔΑ, *Shuli κατά Ελλάδα*, ό.π., 1497-1498, παρ. 28 επ.

19. ΕΔΔΑ, *Perlala κατά Ελλάδα*, ό.π., 524, παρ. 27-28. Πρβλ. ΟΛΑΠ 464/1992 ΠοινΧρ 1992, 555 επ., 556· ΟΛΑΠ 2/2014 ΠοινΧρ 2014, 277· ΑΠ 83/2015 ΠοινΧρ 2016, 177· ΑΠ 857/2015 ΠοινΧρ 2017, 39· ΑΠ 64/2017 ΠοινΧρ 2018, 365 επ., 366.

20. Η απαίτηση ανάπτυξης των προσβαλλόμενων αναιρετικών λόγων κατά τρόπο σαφή και ορισμένο αποτελεί πάγια νομολογία: ΣυμβΑΠ 430/2005 ΠοινΧρ 2005, 984· ΑΠ 545/2013 ΠοινΧρ 2014, 266· ΑΠ 484/2015 ΠοινΧρ 2016, 652 επ., 653. Ειδικά για την έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας (άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ) βλ. ΣυμβΟΛΑΠ 19/2001 ΠοινΧρ 2002, 402, με σύμφ. εισ. πρότ. Δ. *Κατσιρέα*, και 2/2002 ΠοινΧρ 2002, 691, κατά τις οποίες για το ορισμένο του εν λόγω αναιρετικού λόγου πρέπει, α) εάν ελλείπει παντελώς αιτιολογία, να προβάλλεται με την αίτηση αναιρέσεως η εν λόγω ανυπαρξία σε σχέση με συγκεκριμένο ή συγκεκριμένα κεφάλαια του βουλεύματος ή της αποφάσεως, στα οποία αναφέρεται η αιτίαση και β) εάν υπάρχει αιτιολογία αλλά δεν είναι ειδική και εμπειριστατωμένη, να προσδιορίζεται επιπλέον σε τι συνίσταται η έλλειψη αυτή σε σχέση με το συγκεκριμένο ή τα συγκεκριμένα πληττόμενα κεφάλαια του βουλεύματος ή της αποφάσεως.

21. ΕΔΔΑ, *Pesa κατά Ελλάδα* Νο 2, ό.π., παρ. 32-33. Βλ. όμως και ΕΔΔΑ, *Trevisanato κατά Ιταλία*, 15.9.2016, ΝοΒ 2017, 475-476 (περιλ.), όπου γίνεται δεκτό ότι δεν συνιστά τυπολατρική προσέγγιση των εσωτερικών κανόνων δικαίου, και ως εκ τούτου παραβίαση του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, η απόρριψη αναιρέσεως λόγω μη αναγραφής στο αναιρετήριο της φερόμενης ως παραβίασεως διατάξεως.

22. ΕΔΔΑ, *Ρουμελιώτης κατά Ελλάδα*, ό.π., 2249, παρ. 26.

δίκου μέσου (ή στα πρακτικά της προσβαλλόμενης απόφασης) η ιδιότητα με την οποία ο πολιτικός ενάγων ασκεί το ένδικο μέσο²³.

Στο παρελθόν ζητήματα παραβίασης του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ εγείρονταν και λόγω της –περιεχόμενης σε εθνικούς δικονομικούς κανόνες– έννοιας του “προσώπου αγνώστου διαμονής”²⁴ του προσώπου δηλαδή που απουσιάζει από τον τόπο κατοικίας του σε τόπο άγνωστο για την επιδίδουσα ή την παραγγέλλουσα την επίδοση δικαστική αρχή. Και ενώ αρχικώς το γνωστόν ή μη της διαμονής του διαδίκου στον οποίο απευθύνεται η επίδοση κρίνονταν αποκλειστικώς βάσει της πληροφόρησης της αρμόδιας στην επίδοση εισαγγελικής αρχής²⁵, η νομολογία μεταστράφηκε συμμορφούμενη προς τις σχετικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ, κατά τις οποίες από το άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ απορρέει υποχρέωση της αρμόδιας για την επίδοση αρχής να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τον εντοπισμό της πραγματικής διεύθυνσης του διαδίκου²⁶⁻²⁷. Έτσι, γίνεται πλέον παγίως δεκτό²⁸ ότι η εισαγγελική αρχή οφείλει

23. ΣυμβΑΠ 814/2006 ΠοινΧρ 2007, 224 και επ' αυτής ΕΔΔΑ, *Λούλη κατά Ελλάδα*, 31.7.2008, ΝοΒ 2008, 2513 επ., 2516-2517, παρ. 22 επ., με σχόλιο Β. *Χειρδάρη*, και εν συνεχεία ΕΔΔΑ, *Λούλη-Γεωργοπούλου κατά Ελλάδα*, 16.3.2017, ΝοΒ 2017, 1736 επ., 1742-1743, παρ. 42 επ., με σχόλιο Ε. *Σαλαμούρα*, όπου επρόκειτο για απόρριψη της έφεσης και αποβολή από την διαδικασία, αντίστοιχα, επειδή η αναφορά στο πρόσωπο της προσφεύγουσας στην σχετική έκθεση εφέσεως και στα πρακτικά της προσβαλλόμενης απόφασης γίνονταν ως «χήρα του πολιτικώς ενάγοντος» και όχι ως «κληρονόμος αυτού».

24. Βλ. αναλυτικά *Αναγνωστόπουλου*, «Άγνωστη διαμονή» και δικάϊωμα ακροάσεως (Με αφορμή την ΟΛΑΠ 2/2014, ΠοινΧρ ΞΔ σελ. 277 επ.), ΠοινΧρ 2014, 398.

25. Η αρμόδια για την επίδοση εισαγγελική αρχή δεν υποχρεούταν να αναζητήσει την διεύθυνση του κατηγορουμένου, απευθυνόμενη σε άλλη εισαγγελική ή σε αστυνομική αρχή ή εν γένει σε οποιαδήποτε άλλη πηγή: ΑΠ 830/2001 ΠοινΧρ 2002, 54, με παρατ. Η. *Αναγνωστόπουλου*· ΑΠ 201/2012 ΠοινΧρ 2012, 661 (περιλ.). Γίνονταν, πάντως, δεκτό ότι το γνωστό της διαμονής μπορούσε να προκύπτει από λογαριασμούς ρεύματος ή τηλεφώνου, ακόμα και από τον τηλεφωνικό κατάλογο: ΣυμβΕΦΘρ 132/2001 ΠοινΧρ 2002, 655 με εισ. πρότ. Π. *Ραπτόπουλου*.

26. ΕΔΔΑ, *Colozza κατά Ιταλία*, 12.2.1985, παρ. 28 επ., όπου διαπιστώθηκε παραβίαση του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ επειδή οι ιταλικές αρχές επέδειξαν αμέλεια κατά τον χαρακτηρισμό του προσφεύγοντος ως προσώπου αγνώστου διαμονής την στιγμή κατά την οποία άλλες ιταλικές αρχές, στο πλαίσιο διώξεως για άλλες υποθέσεις γνώριζαν τον τόπο διαμονής του· *Elyasin κατά Ελλάδα*, 28.5.2009, παρ. 31, όπου η παραβίαση του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ αναγόταν στην παράλειψη των αρμοδίων αρχών να αναζητήσουν τον προσφεύγοντα και στην γνωστή σε αυτές διεύθυνση εργασίας τους, αφού δεν τον εντόπισαν στην δηλωθείσα διεύθυνση διαμονής· *Ρορονίσι κατά Ελλάδα*, 14.1.2010, παρ. 22, όπου η παραβίαση του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ έγκειτο στην επίδοση της κλήσης στην προσφεύγουσα διευθυνθείς με την διαδικασία της επίδοσης για πρόσωπα αγνώστου διαμονής, χωρίς να προηγηθεί η επίδοση στην διεύθυνση διαμονής της, η οποία, καίτοι στο μεταξύ είχε μεταβληθεί, μπορούσε να γίνει γνωστή στις εισαγγελικές αρχές από την άδεια παραμονής και εργασίας της προσφεύγουσας στην χώρα.

27. Βλ. όμως ΕΔΔΑ, *Δράκος κατά Ελλάδα*, 13.1.2011, παρ. 37, 39 και *Ιωάννης Παπαγεωργίου κατά Ελλάδα*, 24.10.2013, παρ. 42 επ., όπου δεν διαπιστώθηκε παραβίαση του άρ. 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ εκ της κλητεύσεως των κατηγορουμένων ως αγνώστου διαμονής, καθότι είχαν προηγουμένως κληθεί σε απολογία κατά την προδικασία, ως εκ τούτου δε βαρύνονταν με την υποχρέωση γνωστοποίησης προς την εισαγγελική αρχή τυχόν μεταβολής της διεύθυνσής τους κατά άρθρον 273 παρ. 3 στοιχ. γ' ΚΠΔ.

28. ΟΛΑΠ 2/2014 ΠοινΧρ 2014, 277 επ., 281, με *μειοψ.* ΑΠ 102/2014 ΠοινΧρ 2015, 515· ΑΠ 857/2015 ΠοινΧρ 2017, 39, όπου γίνεται δεκτό ότι εσφαλμένως έγινε επίδοση στον κατηγορούμενο ως αγνώστου διαμονής, διότι από τις ασκήθειες εκ μέρους του κατηγορουμένου προσφυγές ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, όπως και από το τηρούμενο στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών σύστημα μηχανογράφησης, το Εφετείο μπορούσε να λάβει γνώ-

στις υποθέσεις για τις οποίες δεν υφίσταται προδικασία, να αναζητεί τον κατηγορούμενο στην αναγραφόμενη στην έγκληση / μήνυση διεύθυνση, σε περίπτωση δε μη εντοπισμού του, οφείλει να τον αναζητεί σε οποιαδήποτε άλλη διεύθυνση που ενδεχομένως προκύπτει είτε από τον οικείο φάκελο της δικογραφίας είτε από το αρχείο της ίδιας εισαγγελικής ή και άλλης αρχής, το οποίο τηρείται με τη μορφή άλλες υποθέσεις του κατηγορουμένου. Εάν εν τέλει ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε ως αγνώστου διαμονής και εμφανίσθηκε στο ακροατήριο, αφότου έλαβε γνώση με οποιονδήποτε τρόπο της εις βάρος του κατηγορίας, το δικαστήριο οφείλει να εξετάσει τον προβαλλόμενο από τον κατηγορούμενο ισχυρισμό ότι κατά τον χρόνο επίδοσης της απόφασης ήταν γνωστής διαμονής ως εκ τούτου δε ακύρως επεδόθη η απόφαση ως αγνώστου διαμονής, και να συνεκτιμήσει όχι μόνον το αποδεικτικό επίδοσης αλλά και όλα τα στοιχεία του φακέλου, καθώς και όλα τα προσκομισθέντα από τον κατηγορούμενο στοιχεία, από τα οποία προκύπτει η γνώση του για την εις βάρος του ποινική διαδικασία.

Προσανατολισμένα στις ανωτέρω επιταγές της δίκαιης δίκης, τα ελληνικά δικαστήρια, άλλοτε απευθείας με επίκληση του άρθρου 1 ΕΣΔΑ και της σχετικής νομολογίας, άλλοτε βάσει της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας (άρ. 25 παρ. 1 εδ. δ' Συντ.) και άλλοτε αξιοποιώντας τον συνδυασμό αμφοτέρων, αποφεύγουν πλέον τις τυπολατρικές προσεγγίσεις των οικονομικών κανόνων οι οποίες, διαφορετικά, θα ανέτρεπαν την ασφάλεια δικαίου και την δικονομική ισότητα και εν τέλει θα οδηγούσαν στην αρνησιδικία.

Άννα Οικονόμου